

Seksuelle rettigheter for alle 2021-25

SEXØPOLITIKK

Vi ser stadige eksempler på viktigheten av seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (SRHR) for gode liv for barn, unge, voksne og eldre, både nasjonalt og internasjonalt: Ungdom krever bedre seksualitetsundervisning og tilgang til prevensjonsmidler, trygg abort er kun en drøm for mange kvinner internasjonalt og i Norge oppleves abortnemndene som en belastning, og skeive opplever fremdeles negative holdninger og mangel på helsehjelp også i Norge.

Til tross for enkelte framskritt på feltet, er det fremdeles sterke negative normer knyttet til kjønn og seksualitet, og internasjonalt er en gryende populisme grunn til bekymring for fremtiden for SRHR. Å sette SRHR på den politiske agendaen, samt å vise politisk handlekraft på feltet, er nødvendige virkemidler slik at alle kan leve i en verden som ikke innskrenker deres grunnleggende menneskerettigheter.

Norge må fortsette å ta rollen som et foregangsland på feltet, og vise politisk handlekraft for et inkluderende og målrettet arbeid.

Derfor må SRHR inn i partiprogrammene og opp på agendaen i neste periode, 2021-2025. Dette dokumentet er et bidrag til arbeidet, og gir 11 forslag til en god politikk for SRHR:

SEXØPOLITIKK

er en ideell og partipolitisk uavhengig medlemsorganisasjon som jobber for å styrke og informere om seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (SRHR), både i Norge og internasjonalt.

I Norge er vi en paraply for [17 medlemsorganisasjoner](#), som til sammen organiserer mer enn 60.000 mennesker.

Vårt arbeid kulminerer i fire hovedområder; [seksuelle rettigheter](#), [seksualitetsundervisning](#), [abort](#) og [seksuell orientering](#), [kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk](#) (SKK). Sex og Politikk er også det norske medlemmet i International Planned Parenthood Federation (IPPF) som er den største organisasjonen for SRHR internasjonalt med nasjonale organisasjoner i mer enn 150 land i tillegg til Norge.

Sex og Politikk anbefaler:

1. Norge må arbeide for at seksuelle rettigheter anerkjennes internasjonalt som menneskerettigheter.
2. Norge må gjennomføre sine forpliktelser i oppfyllelsen av seksuelle rettigheter både i Norge og i sitt internasjonale arbeid.
3. For å sikre likeverdig og kvalitetssikret seksualitetsundervisning må seksualitetsundervisning/kommunikasjon om seksualitet være en del av grunnutdanningen på alle høyere utdanninger til profesjoner som omfatter arbeid med barn og unge.
4. Seksualitetsundervisning må inngå som en viktig del av Norges internasjonale arbeid, inkludert Norges utviklingsamarbeid.
5. At Norge må følge anbefalingene fra Verdens helseorganisasjon (WHO) og ikke begrense abortingrep til spesialisthelsetjenesten.
6. At de norske abortnemndene bør fjernes, minimum fram til uke 18.
7. Økt veiledning og støtte til de som ønsker abort, både før et valg tas og i etterkant.
8. At Norge må støtte opp om organisasjoner, forskningsmiljøer og menneskerettighetsforkjempere som jobber for en liberalisering av abortlovgivning og økt tilgang til trygge aborttjenester globalt.
9. At norske myndigheter sikrer anerkjennelse av selvbestemt juridisk kjønn og utvider lovgivning innført i Norge i 2016 ved å legge til rette for å tillate fleksible kjønnsalternativ.
10. At norske myndigheter øker innsatsen for å sikre anerkjennelse av mangfold, gjennom bl.a. handlingsplaner.
11. At Norge arbeider for at lovforbud mot sex mellom mennesker av samme kjønn fjernes over hele verden, og prioriterer støtte til organisasjoner som kjemper mot lovforbud inkludert lokale skeives organisasjoner.

For spørsmål eller oppfølging, ikke nøl med å ta kontakt med oss direkte. Vi stiller gjerne opp for utdyping per telefon eller i egne møter.

Kontaktinfo til daglig leder Tor-Hugne Olsen

Mail: torhugne@sexogpolitikk.no

Telefon: 488 42 771

Styrke seksuelle rettigheter nasjonalt og internasjonalt

I Norge er seksuelle rettigheter definert i strategien for seksuell helse (2017-2022), «Snakk om det!». Med et positivt perspektiv på seksualitet og seksuell helse legger den et viktig grunnlag for tilnærmingen til seksuelle rettigheter i Norge. Arbeidet for en realisering av seksuelle rettigheter for alle er likevel ikke fullendt. Noen områder som trenger ekstra innsats i Norge er blant annet arbeidet for å sikre korrekt og relevant informasjon til alle, særlig barn og ungdom, gjennom bl.a. styrking av seksualitetsundervisningen i skolen.

Internasjonalt møter seksuelle rettigheter motstand fra flere statsledere, selv om retten til seksuell og reproduktiv helse er definert i flere internasjonale rettighetsdokument. En milepæl i arbeidet for retten til seksuell og reproduktiv helse er handlingsprogrammet vedtatt under FNs konferanse for befolkning og utvikling i Kairo 1994 (ICPD). Her ble viktige skritt tatt i arbeidet for å definere og bedre implementeringen av seksuell og reproduktiv helse og reproduktive rettigheter. Seksuelle rettigheter ble imidlertid ikke inkludert.

Sex og Politikk anbefaler:

1. Norge må arbeide for at seksuelle rettigheter anerkjennes internasjonalt som menneskerettigheter.
2. Norge må gjennomføre sine forpliktelser i oppfyllelsen av seksuelle rettigheter både i Norge og i sitt internasjonale arbeid.

Seksualitetsundervisning styrkes nasjonalt og internasjonalt

Sex og Politikk mener at menneskers tilgang til helhetlig seksualitetsundervisning i Norge og internasjonalt må styrkes. Sex og Politikk anser seksualitetsundervisning som en grunnleggende menneskerettighet, og som avgjørende for barn og unges mulighet til å utvikle og ta i bruk sitt fulle potensial på alle livets områder.

Seksualitetsundervisning skal utruste barn og unge med kunnskap og handlingskompetanse de trenger for å kunne ta informerte valg som fremmer helse, likestilling og trivsel, og som forebygger mobbing, diskriminering og krenkelser. Derfor må seksualitetsundervisning starte allerede i barnehagen med undervisning om kropp, respekt og grenser, og fortsette gjennom hele skoleløpet, inkludert videregående opplæring.

I Norge er seksualitetsundervisning del av læreplanene. Likevel varierer det i hvilken grad elevene får god og tilstrekkelig undervisning. Arbeidet for likeverdig og kvalitetssikret seksualitetsundervisning må derfor styrkes.

Dette gjelder ennå mer internasjonalt. Norge må gå i front for å sikre helhetlig seksualitetsundervisning til barn og unge gjennom kunnskapsoverføring og støtte internasjonalt.

En rettighetsbasert seksualitetsundervisning anerkjenner at unge mennesker er selvstendige aktører i egne liv og utstyres dem med kunnskapen, ferdighetene, holdningene og verdiene de trenger for å bestemme over egen seksuell helse og nyte sin seksualitet – både fysisk og emosjonelt, individuelt og i relasjoner. Helhetlig seksualitetsundervisning inkluderer både fysiske, biologiske, emosjonelle og samfunnsmessige aspekter ved seksualitet. Sex og Politikk mener at det må legges til rette for meningsfull deltagelse av barn og unge i diskusjonen om hvordan seksualitetsundervisning skal foregå, med tanke på både metoder, tematikk og lærestoff.

Sex og Politikk anbefaler:

1. For å sikre likeverdig og kvalitetssikret seksualitetsundervisning må seksualitetsundervisning/kommunikasjon om seksualitet være en del av grunnutdanningen på alle høyere utdanninger til profesjoner som omfatter arbeid med barn og unge.
2. Seksualitetsundervisning må inngå som en viktig del av Norges internasjonale arbeid, inkludert Norges utviklingssamarbeid.

Styrke abortrettigheter nasjonalt og internasjonalt

Sex og Politikk anser tilgang til trygg og lovlig abort som en sentral del av seksuelle rettigheter, i arbeidet for å fremme god seksuell helse, og for unge og voksnes mulighet til å bestemme over eget liv og reproduktive helse.

Flere partier har allerede snakket om å utvide grensen for selvbestemt abort. Dette mener Sex og Politikk er viktig. Selv om mange kvinner opplever å møte forståelse i nemdene, er det for mange en stor påkjenning at de må møte, og å vite at det er nemdene som tar avgjørelsen. Over 95% av aborter i Norge skjer innen uke 12, en økning av grensen for selvbestemmelse vil derfor trolig ikke føre til flere eller senere aborter. Det bør derfor være selvbestemmelse inntil fosteret er levedyktig.

Sex og Politikk ønsker å la primærhelsetjenestene utføre aborter. Dette er et forslag som gjør tjenesten rimeligere, mer tilgjengelig og belaster ikke spesialisthelsetjenesten med en oppgave som enkelt kan utføres av andre deler av helsetjenesten. Internasjonalt så gjøres prosedyren i mange land i primærhelsetjenesten. Det er også en anbefaling fra WHO.

Sex og Politikk ønsker økt tilgang til veiledning både før et valg tas og i etterkant. Det er en myte at valget om abort alltid er vanskelig. Valget er alltid viktig, og som andre viktige valg i livet kan det være vanskelig. Det finnes en del gode tilbud i dag, men de er utilstrekkelige. Kvinner, par, partnere og menn bør få tilbud om veiledning og oppfølging hvis de ønsker.

Norge bør styrke sitt engasjement internasjonalt for en økt tilgang til trygg og lovlig abort. Vi vet fra internasjonal forskning at land med restriktive abortlover ikke har lavere abortrater, men at flere kvinner skades og dør jo strengere abortlovgivningen er. Hvert år dør anslagsvis 24000 kvinner på grunn av utrygg abort. Teknisk og økonomisk støtte til organisasjoner, forskningsmiljøer og menneskerettighetsaktivister som jobber for en liberalisering av abortlovgivning og økt tilgang til trygge abort helsetjenester globalt er sentralt.

Sex og Politikk anbefaler:

1. At Norge må følge anbefalingene fra Verdens helseorganisasjon (WHO) og ikke begrense abortinngrep til spesialisthelsetjenesten.
2. At de norske abortnemndene bør fjernes, minimum fram til uke 18.
3. Økt veiledning og støtte til de som ønsker abort, både før et valg tas og i etterkant.
4. At Norge må støtte opp om organisasjoner, forskningsmiljøer og menneskerettighetsforkjempere som jobber for en liberalisering av abortlovgivning og økt tilgang til trygge aborttjenester globalt.

Styrke seksualitets- og kjønns mangfoldet i samfunnet, nasjonalt og internasjonalt.

Lov om endring i juridisk kjønn trådte i kraft i 2016. Ordbruken i loven definerer kjønn som binær, mann eller kvinne, dette ekskluderer personer som har annen kjønnsidentitet enn det binære, og fører til noen praktiske utfordringer ved bruk av retten til å endre juridisk kjønn. Derfor anbefaler Sex og Politikk et juridisk grep som utvider loven til å inkludere ikke-binære kjønnsidentiteter og som gjør prosessen med å endre juridisk kjønn enklere for den enkelte. Dette kan gjøres ved å inkludere et tredje kjønnsalternativ i lovgivningen.

I mange land er ikke menneskerettigheter relatert til seksualitets- og kjønns mangfold anerkjent. Stater skal beskytte personer mot menneskerettighetsovergrep. Sex og Politikk mener første steg i dette er å avkriminalisere lovgivning som gjelder skeive forhold, deretter en aktiv anerkjennelse gjennom for eksempel anti-diskrimineringslovgivning, adgang til likekjønnet ekteskap og selvvalgt kjønn.

Norge har forpliktet seg internasjonalt til å kjempe for bedre menneskerettigheter, dette innebærer å støtte organisasjoner som jobber for disse menneskerettighetene i de landene der lover og normer diskriminerer på bakgrunn av kjønn og seksualitet. Endringer i seksualitets- og kjønnsnormer og kravet om at skeives rettigheter er menneskerettigheter har utløst motkrefter og tilbakeslag i deler av verden. Norge må øke sin innsats for å bekjempe disse motkreftene.

Sex og Politikk anbefaler:

1. At norske myndigheter sikrer anerkjennelse av selvbestemt juridisk kjønn og utvider lovgivning innført i Norge i 2016 ved å legge til rette for å tillate fleksible kjønnsalternativ.
2. At norske myndigheter øker innsatsen for å sikre anerkjennelse av mangfold, gjennom bl.a. handlingsplaner.
3. At Norge arbeider for at lovforbud mot sex mellom mennesker av samme kjønn fjernes over hele verden, og prioriterer støtte til organisasjoner som kjemper mot lovforbud inkludert lokale skeives organisasjoner.